

GRAZIA DELEDDA

Elias Portolu

 SAGA
EGMONT

GRAZIA DELEDDA

Elias Portolu

 SAGA
EGMONT

Grazia Deledda

Elias Portolu

SAGA Egmont

Elias Portolu

Original title

Elias Portolu

Cover image: Shutterstock

Copyright © 2020 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726315905

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com - a part of Egmont,
www.egmont.com

I

Iloisia päiviä oli tulossa Nuorossa asuvan Portolun perheelle. Huhtikuun lopulla odotettiin kotiin Elias poikaa, joka oli kärsimässä rangaistustaan mannermaan vankilassa, ja lisäksi perheen nuorimman pojan, Pietron, oli määrä solmia avioliitto.

Tehtiin valmistuksia aivan kuin juhlaa varten: talo laastittiin uudestaan, valmistettiin viiniä, leivottiin leipää. Tuntui melkein siltä, kuin Elias olisi ollut poissa kotoa opintoja harjoittamassa, ja vanhemmat odottivat häntä kotiin melkein ylpeinä hänen koettelemuksensa ajan päätyttyä.

Vihdoin tuo päivä saapui, jota perhe ja varsinkin äiti, Annedda, oli hartaasti odottanut. Hän oli hiljainen, kalpea, hiukan huonokuuloinen nainen, joka rakasti Eliasta enimmin kaikista lapsistaan. Pietro, joka viljeli maata, ja Mattia ja Berte Portolu, perheen isä, jotka molemmat hoitivat lampaista, palasivat laidunmailta.

Nuoret miehet olivat hyvin toistensa kaltaisia, lyhytkasvuisia, tanakoita ja parrakkaita, iho pronssinvärinen, hiukset mustat ja pitkät. Berte Portolu, liikanimeltään »vanha kettu», oli myös lyhyt; hänen takkuinen musta tukkansa valui alas kipeisiin verestäviin silmiin asti ja yhtyi korvien kohdalla niinkään takkuiseen mustaan partaan. Hänen pukunsa oli sangen likainen, mustasta lampaannahasta tehty pitkä hihatton takki, jossa villa oli sisäpuolella. Ja kaikesta tuosta karvaisesta mustasta verhosta pisti esiin kaksi suunnattoman suurta pronssinväristä kättä ja kasvoista samoin pronssinruskea,

kookas nenä. Juhlatilaisuuden kunniaksi Berte Portolu pesi kätensä ja kasvonsa ja pyysi vaimoltaan Annedalta vähän oliiviöljyä voidellen sillä huolellisesti hiuksensa ja kirkuen tuontuostakin tämän homman tuottamasta kivusta.

— Piru teitä kammatkoon, — hän tiuskaisi hiuksilleen väännellen päätään. — Ei lampaanvillakaan ole niin sotkuista.

Saatuaan hiuksensa lopulta selvitetyiksi Berte Portolu punoi niistä oikealle ohimolle pienen palmikon, toisen vasemmalle ohimolle, kolmannen oikean korvan taa ja neljännen vasemman korvan juureen. Sitten hän voiteli ja suki partaansa.

— Laittakaa vielä lisää pari palmikkoa, — Pietro ilvehti nauraen.

— Enkö jo näinkin näytä sulhasmieheltä! — Berte huudahti. Ja hänkin remahti nauruun.

Hänen naurunsa oli omituisen väkinäistä. Siitä ei yksikään parran karva liikahtanut.

Äiti, Annedda, murahti hiljaa, hän kun paheksui sitä, etteivät poikansa osoittaneet tarpeeksi suurta kunnioitusta isälleen, mutta tämä katsoi moittivasti vaimoonsa ja virkkoi:

— Mitä sinä siinä mökiset? Anna poikien vain nauraa. Heidän on nyt aika huvitella, samoin kuin mekin kerran olemme tehneet.

Vihdoin Eliaksen saapumishetki oli vallan lähellä. Eräitä sukulaisia ja Pietron morsiamen veli tuli taloon, ja kaikki alkoivat painua asemalle. Annedda yksin jäi kotiin kissan ja kanojen kanssa.

Pienestä talosta, jossa oli sisäpiha, johti viettävä polku maantielle. Polun toista laitaa reunustavan pensasaidan takana levisi laakson puolella vihannestarhoja. Puu ojensi oksiaan pensasaidan yli somistaen polkua. Orthobene vuoren harmaakivimöhkäleet ja Olienän siintävät jonot päättivät taivaanrannalla näköpiirin.

Tässä sopukassa, hengittäen tätä puhdasta ilmaa, Annedda oli syntynyt, siinä hän oli vanhentunut ja kenties sentähden pysynyt vilpittömänä ja viattomana kuin seitsenvuotias lapsi. Koko seudun asukkaat olivat muutoin kunnan ihmisiä, tytöt kävivät kirkossa, perheet olivat hyvántapaisia.

Annedda meni tämántästä ulos ja asettui avoimelle portille katselemaan ympärilleen, ja palasi jälleen sisälle. Naapurin naisetkin odottivat vapaaksi päässeen vangin tuloa seisoen kynnyksellä tai istuen seinämille asetetuilla rosoisilla kivipenkeillä. Anneddan kissa tähysteli ikkunalaudalta.

Nyt alkoi kaukaa kuulua ääniä ja askelia. Naapurinvaimo tuli juosten polkua pitkin ja pisti päänsä sisään Anneddan portista.

— Tuossa he jo tulevat! — hän huusi.

Annedda riensi ulos tuvastaan tavallistaan kalpeampana ja vapisten. Seuraavassa tuokiossa väkeä kiiruhti ylös polkua, ja Elias juoksi syvästi liikutettuna äitinsä luo, kumartui ja syleili häntä.

— Kulukoon sata vuotta toiseen onnettomuuteen, — Annedda soperteli itkien.

Elias oli pitkä ja solakka, kasvot hyvin vaaleat, hienopiirteiset ja parrattomat. Hänen mustat hiuksensa olivat lyhyiksi ajellut ja hänen silmänsä sinivihreät. Pitkäaikainen vankeus oli tehnyt hänen kätensä ja kasvonsa kalpeiksi.

Naapurin naiset tunkeilivat hänen ympärillään, tuuppasivat syrjään toisiaan ja puristivat hänen kättään toivottaen:

— Kulukoon sata vuotta toiseen onnettomuuteen.

— Suokoon sen Jumala, — Elias vastasi.

Sitten he menivät tupaan. Kissa, joka tulijoiden lähestyessä oli hypähtänyt alas ikkunalaudalta ja mennyt

portaille, juoksenteli hädissään sinne tänne viimein puikahtaen piiloon.

— Kisimirri, kisimirri, ukko Portolu huusi, — mikä hemmetissä sinua vaivaa, etkö ennen ole nähnyt ihmisiä? Olemmeko kenties murhamiehiä, joita kissatkin pakenevat? Olemme rehellisiä ihmisiä, kunnon väkeä.

Vanhan ketun teki mieli huutaa, lörpötellä, ja niin hän alkoi lasketella kaikenlaisia loruja.

Kun kaikki olivat asettuneet keittiöön ja Annedda muori kaatoi viiniä pikareihin, Portolu otti tehtäväkseen Jacu Farren, sukulaisensa, komean, punoittavan, hitaasti hengittävän miehen hauskuttamisen eikä antanut hänelle hengenrauhaa.

— Näetkös, — hän huusi tälle nykäisten hänen takkinsa liepeestä ja viitaten poikiinsa päin, — näetkö nuo poikani? Kolme kyyhkystä. Väkeviä ja terveitä ja kauniita he ovat! Näetkö heidät tuossa kaikki vierekkäin? Nyt, kun Elias on palannut kotiin, olemme kuin neljä jalopeuraa; ei kärpänenkään rohkene meitä hätyyttää. Minäkin, kuulehan, minäkin olen vahva. Älä nyt töllistele minuun noin, Jacu Farre. Muuten minä viisi välitän sinusta, kuuletko? Poikani Mattia on oikea käteni, ja tästälähin Elias on vasen käteni. Ja Pietro taas, minun rakas Prededduni. Etkö jo älyä? Hän on kukkanen! Hän on kylvänyt kymmenen vakkaa ohraa, kahdeksan vakkaa vehnää ja kaksi vakkaa papuja, niin että kun hän menee naimisiin, hänen eukollaan on hyvät päivät. Satoa ei tule puuttumaan. Hän on kukkanen, tuo Prededduni. Minun poikieni vertaisia ei ole Nuorossa.

— Jaa, jaa, — toinen virkkoi melkein valittavalla äänellä.

— Jaa, jaa. Mitä tarkoittaa tuo sinun »jaa, jaa»?

Laskettelenko tässä ehkä loruja? Minitsepa minulle kolme samanlaista kuin minun poikani, niin rehellisiä, työteliäitä ja vahvoja poikia. Ovatpa miehiä, nämä poikani, ovatpa miehiä!

— Kuka tässä on väittänyt, että he ovat naisia!

— Nainen voit olla itse, senkin ihramaha!

Ja näin sanoen ukko Portolu taputti sukulaisensa vatsaa lisäten:

— Niin, juuri sinä, eivätkä minun poikani. Etkö näe heitä,
— hän jatkoi luoden kulmien alta nuoriin miehiin ihailevan katseen. — Etkö näe heitä? Kolme kyyhkyä, sen sanon ...

Annedda muori tuli, lasi toisessa ja viinipullo toisessa kädessä. Hän kaasi lasin täyteen ja ojensi sen Farrelle, joka ojensi sen kohteliaasti Portolulle.

— Juokaamme, kaikkien terveydeksi! Ja sinä puolisoni, pikku eukkoseni, älä enää pelkää mitään. Olemme kuin leijonat, ei kärpänenkään uskalla meihin kajota.

— No, no, — Annedda virkahti.

Hän kaatoi Farrelle viiniä ja poistui heidän luotaan. Portolu seurasi häntä katseellaan ja sanoi kosketellen sormellaan oikeaa korvaansa:

— Hän on vähän ... tässä näin; ei kuule oikein hyvin, mutta mikä nainen! Herttaisen hyvä, tuo eukkoni, täyttää velvollisuutensa. Niin tunnollinen ihminen. Hänen vertaistaan ...

— Ei ole toista Nuorossa!

— Juuri niin, — Portolu ärjäisi. — Kuuleeko hänen koskaan juoruavan? Kun Pietro tuo tänne nuoren vaimonsa, ei ole pelkoa, että hänen naisellaan olisi paha olla täällä.

Ja seuraavassa tuokiossa hän alkoi kehua tuota nuorta naistakin. Hän oli ruusu, jalokivi! Neuloi, kehräsi, oli oivallinen emäntä, rehellinen, kaunis, hyvä, varakas.

— Sanalla sanoen, — Farre huomautti ivallisesti, — hänen vertaistaan ei ole Nuorossa.

Tällävälän nuoret miehet puhuivat vilkkaasti Eliaksen kanssa, juoden, nauraen ja syljeksien. Enimmin nauroi Elias, tuo äsken kotiin palannut, mutta hänen naurunsa oli väsynyttä, heikkoa. Hänen kalpeat kasvonsa ja kätensä

erosivat kaikista noista ruskettuneista käsistä ja kasvoista, ja hän muistutti mieheksi pukeutunutta naista. Hänen puheeseensa oli tullut jotakin erikoista, vierasta; hän puhui hiukan teeskennellen, puoleksi kirjakieltä, puoleksi murretta, ja hänen kirouksensa olivat kokonaan mantereella opittuja.

— Kuuletko, kuinka isäsi kehuu teitä? — Pietron tuleva lanko sanoi. — Hän sanoo, että olette kyyhkyjä, ja todella sinä olet valkoinen kuin kyyhkyksen, Elias Portolu.

— Mutta kyllä jälleen rusketut, — Mattia huomautti. — Huomenna alamme laputtaa karjatarhalle, eikö niin, veliseni?

— Olipa hän vaalea tai tumma, vähät siitä, — Pietro keskeytti. Jättäkää tuollaiset joutavat lorut ja antakaa hänen jatkaa kertomistaan.

— No niin, — Elias jatkoi heikolla äänellään.

— Tuo ylhäinen herra, vankikoppi-toverini, oli suuren kaupungin varkaiden johtaja, mikä tuon kaupungin nimi olikaan ... sitä en enää muista. No niin, olimme samassa kopissa, ja hän uskoi minulle kaiken. Se vasta oli varastamista; mitä ovat meillä tehdyt varkaudet siihen verrattuina! Kun meillä esimerkiksi joku tarvitsee jotakin, hän varastaa härän ja myö sen. Hänet otetaan kiinni ja tuomitaan, eikä tuo härkä riitä korvaamaan asianajajan kuluja. Mutta nuo suurvarkaat ovat vallan toista maata. He anastavat miljoonia, piilottavat ne, ja kun sitten pääsevät vankilasta, tulevat upporikkaiksi, ajelevat vaunuissa ja huvittelevat. Mitä me Sardinian aasit olemme heidän rinnallaan?

Nuoret miehet kuuntelivat suuresti ihailien noista merentakaisista suurvarkaista.

— Olipa siellä eräs ylhäinen pappismieskin, — näin Elias jatkoi, — pohatta, jolla oli säästöjä useita tuhansia liiroja.

— Ylhäinen pappismieskin! — Mattia huudahti ihmetellen.

Pietro katseli häntä nauraen tahtoen näyttää siltä, kuin ei tuo puhe olisi tehnyt häneen vaikutusta, vaikka hänkin oli hyvin ihmeissään.

— Niin, miksi ei pappismies? Eivätkö papit ehkä ole ihmisiä, niinkuin muutkin. Ja vankilat ovat olemassa ihmisiä varten.

— Mistä syystä hän oli joutunut sinne?

— No ... sentähden varmaankin, kun oli tahtonut, että kuningas karkoitettaisiin ja että paavista tehtäisiin kuningas hänen sijalleen. Mutta toiset taas sanoivat, että hänkin oli vankilassa raha-asioiden tähden. Hän oli pitkä mies, hiukset lumivalkeat, ja luki lakkaamatta. Siellä oli toinenkin mies, ja tämä kuoli ja jätti vangeille kaikki rahat, jotka hänellä oli säästökirjassaan. Minullekin tahdottiin antaa viisi liiraa, mutta minäpä kieltäydyin ottamasta niitä vastaan. Sardinialainen ei ota vastaan almuja.

— Sinä houkkio! Minä olisin ottanut ne ja juonut itseni humalaan vainajan kunniaksi.

— Sellainen on kiellettyä, — Elias huomautti ja vaikeni hetken, vaipuneena muistoihinsa.

Sitten hän huudahti.

— Sus siunatkoon, kuinka paljon erilaista väkeä siellä oli. Siellä oli muuan hevosseppä, sardinialainen niinkuin minäkin. Hänet he sieppasivat kiinni Cagliariassa samana yönä kuin minutkin. Hän luuli, että hänet päästettäisiin vapaaksi, mutta hänetpä vain vangittiin hänen huomaamattaan.

— Tottapahan sitten huomasi!

— Se on varma se.

— Tuo mies kerskaili, että hänet pian armahdettaisiin, että muka eräs ministeri oli hänen sukulaisensa ja että hänellä oli toisia sukulaisia kuninkaan hovissa. Mutta

sensijaan hän jäi vankilaan minun jälkeeni; ei kukaan hänelle kirjoittanut, ei kukaan lähettänyt hänelle niin kolikkoa. *Niissä paikoissa* kuolee nälkään, jumaliste, jos vain ei ole kolikoita. Ja vanginvartiat sitten! — hän huudahti irvistellen, — ne ovat oikeita pyöveleitä. Ne ovat melkein kaikki napolilaisia, ja jos näkevät, että olet kuolemaisillasi, sylkäisevät sinua kasvoihin. Ennen lähtöäni sanoin yhdelle heistä: »Koetapa tulla meidän maillemme, senkin kutale, niin väännän niskasi nurin!»

— Niin, — Mattia virkkoi — koettakoonpa tuo lurjus tulla lähelle meidän laidunmaitamme, niin juotammepa hänelle heraa!

— Hän kyllä kaihtaa tätä loukkua.

— Kuka kaihtaa? — ukko Portolu kysäisi tullen lähemmä.

— Vanginvartia, joka sylki Eliasta kasvoihin, — Mattia selitti.

— Mitä hittoa! Ei hän sylkenyt kasvoihini: mitä joutavia sinä laskettelet?

Kaikki remahtivat nauruun, ja ukko Portolu huusi:

— Sitä ei Elias olisikaan sallinut. Yhdellä nyrkiniskulla hän olisi iskenyt hampaat suusta tuolta mieheltä. Elias on mies. Me, nähkääs, olemme kaikki miehiä, emmekä tuoreesta juustosta tehtyjä nukkeja kuin mannermaalaiset, vaikka he ovatkin miesten vanginvartioina.

— Älkää puhuko pötyä! — Elias virkkoi kohauttaen olkapäitään. — Vanginvartiat ovat lurjuksia. Mutta siellä oli herrojakin! Hienoja herroja, jotka ajavat vaunuissa ja joilla vankilaan tullessaan on useita tuhansia liiroja pankissa.

Vanha Portolu suuttui, sylkäisi ja sanoi:

— Mihin ne kelpaavat nuo hienot herrat, he ovat pehmeätä juustoa! Panehan heidät heittämään paula vikurin hevosen kaulaan, ottamaan kiinni sonni tai laukaisemaan pyssy! Sitä ennen he kuolevat kauhuunsa. Minun lampaani ovat rohkeampia, jumal'avita.

— Ja kuitenkin ... kuitenkin — Elias intti, — jospa näkisitte.

— Mitä sinä olet nähnyt elämästä, — ukko Portolu keskeytti ylenkatseellisesti. — Sinä et tiedä maailman menosta hölynpölyä. Sinun ikäisenäsi minäkään en ollut kokenut mitään. Mutta myöhemmin olen kokenut ja tiedän, millaisia ovat herrat, millaisia mannermaalaiset ja millaisia sardinialaiset. Sinä olet vasta kuorestaan päässyt kananpoika.

— Kyllä kai kananpoika! — Elias mutisi katkera hymy huulillaan.

— Pikemminkin kukko! — Mattia sanoi.

Ja Farre virkkoi ovelasti:

— Ei, linnunpoika.

— Häkistään karannut! — toiset huusivat nauraen.

Keskustelu kävi yleiseksi. Elias kertoi edelleen enemmän tai vähemmän tarkkoja muistojaan henkilöistä ja paikoista, joista oli eronnut, toiset tekivät huomautuksiaan ja nauroivat. Annedda muori kuunteli niinikään keveä hymy levollisilla kasvoillaan, mutta ei kyennyt, huonokuuloinen kun oli, erottamaan kaikkia Eliaksen sanoja. Mutta Farre, joka istui hänen vieressään, pani päänsä hänen korvansa juureen ja toisti äänekkäästi kotiin palanneen kertomukset.

Tällä aikaa saapui uutta väkeä, tuttavvia, naapureita, sukulaisia. He menivät Eliaksen luo, monet suutelivat häntä, ja kaikki toivottivat:

— Kulukoon sata vuotta toiseen onnettomuuteen!

— Jumala sen suokoon! — Elias vastasi nykäisten lakin alemmaksi otsalleen.

Ja Annedda muori kaatoi viiniä laseihin. Ennen pitkää keittiö oli täynnä väkeä. Ukko Portolu huusi lakkaamatta kuuluttaen kaikille, että hänen poikansa olivat kolme kyyhkyä. Ja hän olisi tahtonut kauan lörpötellä kaikkien kanssa, mutta Pietron teki kovasti mieli näyttää

morsiamensa Eliakselle, ja hän kehoitti kehoittamalla tätä lähtemään tuvasta hänen kanssaan.

— Tule hengittämään raitista ilmaa, — hän sanoi. Tämä miesparka on ollut tarpeeksi kauan teljettynä sisälle, jotta hennoisitte pitää häntä täällä koko iltaa.

— Kyllä hän pian saa tarpeekseen raittiista ilmasta, — eräs sukulainen huomautti.

— Hänen tyttömäiset kasvonsa kyllä pian muuttuvat mustiksi kuin ruuti.

— Niin luulen minäkin, — Elias huudahti ja siveli käsillään kasvojaan häveten niiden kalpeutta.

Mutta lopulta Pietron onnistui saada muut suostumaan, ja veljekset olivat lähdössä ulos, kun Pietron tuleva anoppi astui sisälle. Hän oli pitkä, laiha ja jäykkä leski, mullanväristen kasvojen ympärillä musta päähineside.

— Poikani! — leski huudahti mahtipontisesti ja työntyi avosylin Eliasta kohti. — Älköön Herra sataan vuoteen lähettäkö toista sellaista onnettomuutta!

— Sitä hartaasti toivokaamme!

Annedda lähestyi kiireisesti Pietron tulevaa anoppia sanoakseen hänelle jotakin kohteliasta, mutta vanha Portolu ehätti edelle ja otti tämän urakalleen, tarttui hänen käsiinsä ja pudisti häntä rajusti.

— Näetkö hänet? — hän huusi tulijalle vasten kasvoja — näetkö hänet, Arrita Scada? Kyyhky on palannut pesäänsä. Kuka voi nyt käydä meihin käsiksi? Niin, sanohan, Arrita Scada ...

Eihän leski voinut mainita ketään.

— Antakaa hänen vain lörpötellä, — Pietro huudahti kääntyen lesken puoleen. — Hän on iloinen tänään.

— Onhan hänellä siihen aihetta.

— Totta kai olen iloinen. Etkö näe kyyhkyä? Hän on palannut pesään. Hän on valkoinen kuin lilja. Ja osaapa hän nyt kertoa hauskoja juttuja. Arrita Scada, kuulitko? Meidän

perheeseemme kuuluu oikeita miehiä. Ja sano tyttärellesi, että hän menee vaimoksi kukkaselle, eikä millekään saastaiselle elukalle.

— Sehän on selvä se.

— Vai onko selvä? Mutta luulet kenties silti, että tyttäresi täytyy tehdä meillä työtä kuin piika? Mitä vielä. Täällä hän saa elää kuin herrasväen neiti. Ja täällä hän saa leipää, viiniä, vehnästä, ohraa, papuja, öljyä, kaikkia Jumalan hyviä lahjoja. Näetkö tuon oven? — hän sitten huusi kääntäen Arritan keittiön perällä olevaan pieneen oveen päin. — Näetkö tuon? No niin. Tiedätkö mitä on sen oven takana? Siellä on juustoa sadan skuudon arvosta. Ja muuta hyvää vielä.

— No, lopettakaa jo, — Pietro sanoi harmissaan.

— Eikä Maddalena mene vaimoksi Pietrolle meidän juustomme vuoksi, Elias huomautti.

— Poikaseni, sydänpäpöni, kaikki on hyvää olemassa tässä maailmassa, — Arrita lausuili.

— No, lopettakaa jo, — Pietro toisti.

Kun Annedda huomasi, ettei hänelle annettu suunvuoroa, hän alkoi keittää kahvia poikansa tulevalle anopille.

Ja heti kun oli joutunut hänen kanssaan kahden hän virkahti:

— Mieheni on liiaksi kiintynyt maalliseen hyvään. Hän ei ajattele, että Herra on antanut meille kaikki lahjansa ilman meidän ansiotamme ja että Herra voi ottaa ne meiltä pois minä hetkenä tahansa.

— Annedda hyvä, kaikki miehet ovat sellaisia, — toinen huomautti lohduttaakseen häntä. — He eivät ajattele muuta kuin maallisia asioita. Tehköt mielensä mukaan. Mutta mitä siinä teetkään? Älä vaivaudu minun tähteni. Tulin tänne vain hetkeksi ja lähden oitis taas. Näen, että Elias voi hyvin ja on valkoinen kuin tyttö. Jumala häntä siunatkoon.

— Niin, hän näyttää voivan hyvin, Herran kiitos. Hän on saanut kärsiä niin paljon, poika parka!

— Toivokaamme, että kaikki nyt on ohi. Hän ei varmaankaan palaa huonojen toverien seuraan. Sillä nuo huonot toverit olivat syynä hänen onnettomuuteensa.

— Jumala sinua siunatkoon, rakas Arrita Scada. Sinun sanasi ovat kultaa. Mutta mistä juuri puhuimmekaan? Niin, miehet eivät ajattele muuta kuin tämän maailman asioita. Jos he vähänkään ajattelisivat toista elämää, heidän tiensä olisi suurempi tässä maailmassa. He luulevat, ettei tämä maallinen elämä koskaan lopu. Sensijaan tämä elämä on lyhyt, lopen lyhyt. Kärsimme tässä maailmassa. Eläkäämme niin, että tämä täällä sisällä — hän kosketteli poveaan — voi olla levollinen eikä soimaa meitä mistään — kävi sitten miten kävi. Panehan kuppiisi sokeria, Arrita; älä juo kahviasi noin kitkeränä.

— Se maistuu hyvältä näin; en pidä imelästä.

— Hyvä. Sanoin juuri, että riittää, kun on hyvä omatunto. Miehet vain eivät välitä siitä. Heistä on pääasia, että sato on hyvä, että tulee paljon juustoa, paljon vehnää, paljon oliiveja. He eivät näy tietävän, että elämä on kovin lyhyt, että kaikki tässä maailmassa katoaa niin pian. Annahan tänne kuppisi. Älä huoli vaivautua. Lusikka vain putosi. Mene, Arrita Scada, meren rannalle ja laske kaikki sannanjyvät. Kun olet laskenut ne, niin tiedät, etteivät ne ole mitään verrattuina iäisyyden vuosiin. Meidän vuotemme taas, vuodet, jotka elämme tässä maailmassa, mahtuvat lapsen pivoon. Tätä sanon yhä Berte Portolulle ja kaikille pojilleni. Mutta he ovat liiaksi kiintyneet maailmaan.

— He ovat nuoria, hyvä Annedda, on otettava huomioon, että he ovat nuoria. Muutoin saat nähdä, että Elias on tullut järkeväksi; hän on vakava, hyvin vakava. Hän on saanut ankaran opetuksen, ja se on hyödyksi hänelle koko elinajaksi.

— Suokoon sen Valverden Pyhä Neitsyt. Elias on hyväsydäminen nuori mies. Poikana hän käyttäytyi siivosti kuin tyttö. Hän ei päästänyt suustaan ainoakaan kirousta, ei paha sanaa. Kuka olisi aavistanut, että juuri hän saisi minut vuodattamaan niin paljon kyyneliä?

— No mutta nythän kaikki on ohi. Nyt sinun poikasi todella näyttävät kyyhkyiltä, niinkuin miehesi Berte sanoo. Kunhan he vain keskenään elävät sovussa ja veljellisessä rakkaudessa ...

— Mitä siihen tulee, ei tarvitse olla huolissaan, rakas ystävä! — Annedda muori virkkoi hymyillen.

Iltaruonan jälkeen Annedda vihdoinkin sai tilaisuuden istua kahden kesken Eliaksen kanssa viileällä pihamaalla. Portti oli auki, tie tyhjä. Yö oli hiljainen, kuulakka taivas täynnä kirkkaita tähtiä. Puutarhojen, maantien takaa kuului laitumella käyvien lampaiden hopeanheleitä tiukuja. Ilman täytti väkevä nuoren heinän tuoksu. Elias hengitti tätä tuoksua, tätä puhdasta ilmaa, sieraimet paisuen, ruumis täynnä luonnonihmisen alkuperäistä hekumaa. Hän tunsi veren virtaavan kuumana suonissaan ja päänsä miellyttävän raskaaksi. Hän oli juonut viiniä ja tunsi itsensä onnelliseksi.

— Kävimme Pietron morsianta tervehtimässä, — Elias sanoi äänessä omituinen sävy, — hän on sangen soma tyttö.

— Niin, hän on tummaverinen, mutta sievä. Lisäksi hän on sangen viisas tyttö.

— Hänen äitinsä tuntuu minusta hiukan kerskailevalta. Jos hänellä on soldo, hän käyttäytyy kuin se olisi skuudo. Mutta tytär näyttää vaatimattomalta.

— Näetkös, Arrita Scada on hyvää sukua, ja hän on siitä ylpeä. Muutoin, — Annedda jatkoi siirtyen lempi aiheeseensa, — en käsitä, mitä hyödyttää kerskailu ja ylpeys. Jumala sanoi: kolme ominaisuutta ihmisellä tulee